

Soru-Cevap

Soru: Ben resim çizimi ile ilgili bir meslekte çalışıyorum ve bu sırada aşağıdaki işleri yapmaya maruz kalıyorum:

- * Resimleri düzenleme ve düzeltme, (yani göz rengini veya yüzün bazı özelliklerini değiştirme gibi kırıksıklıkları gidermek)
- * Gerçeğe benzer insan ve hayvan resmi çizmek
- * Baskıda hazırlanan suret ve resimleri kullanmak
- * Kendi resmimi kullanmak yerine başka tasarımcıların suretlerini veya resimlerini veya logolarını kullanmak
- * İnsan veya hayvan sembolleri çizmek; ("yaya geçidi" veya "yangın merdiveni" veya "köpeklerle gezinti yasaktır" gibi yol levhaları)
- * İnsan veya hayvan vücudu parçaları çizmek; (tokalaşma görüntüsü veya işaret parmağı veya at başı... saç gibi)
- * Gerçeğe benzemeyen insan ve hayvan resmi çizmek; (karikatür gibi)
- * Aslen gerçekte var olmayan hayali masal karakterleri çizmek

Bu işlerin şeri hükmünün açıklanmasını rica ediyorum. Allah sizleri mübarek kılsın.

Cevap: Resim çizimi ile ilgili sorulara cevap vermeden önce şu iki hususu vurgulamak isteriz:

Birincisi: Aşağıdaki cevaplar, resim çizme, yani elle resim çizmenin şeri hükmü hakkındadır. Hadislerde varit olan mana işte budur ve "fotoğraf" makinesi ile resim çekmek değildir. Zira bu, yani "fotoğraf" makinesi ile resim çekmek mubah olup hadisler buna intibak etmez.

İkincisi: Aşağıdaki cevaplar, gölgesi olmayan yassı düz resimler/suretler hakkındadır. Gölgesi olan tasvir, yani heykellere gelince; cevapların sonunda açıklandığı üzere çocuk oyuncakları müstesna -ki bunların cevazına dair deliller varit olmuştur- bu husustaki şeri delillerden dolayı heykeller tüm halleriyle haramdır.

Şimdi gönderdiğiniz resim çizimi ile ilgili soruların cevapları şu şekildedir:

Şu İki Soruya Gelince:

- * Resimleri düzenleme ve düzeltme, (yani göz rengini veya yüzün bazı özelliklerini değiştirme gibi kırıksıklıkları gidermek)
- * Gerçeğe benzer insan ve hayvan resmi çizmek

Bu iki soru, ruhu olan şeyleri çizmek veya kırıksıklıkları ve yüzün bazı özelliklerini gidermek gibi ruhu olan şeylerin resimleri üzerinde el çizimi ile yapılan değişikliklerle ilgilidir... İster kalem isterse "bilgisayar" üzerinde "fareyi" kullanarak çizilen resim olsun delillerde varit olan haramlılık buna intibak eder. Zira insan çabası ile çizilen resim olduğu sürece bu, ruhu olan bir şeyi taklit etmektir. Dolayısıyla haramlılık buna intibak eder. El-Buhari, İbn-u Abbas'ın Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in şöyle buyurduğunu tahrir etti:

"Kim bir resim/suret yaparsa Allah, yaptığı resme ruh üfleyene kadar ona azap eder. Hiçbir zaman ona ruh üfleyecek de değildir." İbn-u Ömer kanalıyla Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in şöyle buyurduğunu tahrir etti:

"Bu resimleri/suretləri yapanlar kıyamet günü azap görürler. Onlara; 'Yarattıklarınıza haydi hayat verin' denir."

Şu İki Soruya Gelince:

* Baskıda hazırlanan suret ve resimleri kullanmak.

* Kendi resmim yerine başka tasarımcıların suretlerini veya resimlerini veya logolarını kullanmak. Yani soruyu soran kişi tarafından çizilmeksizin bunların başkalarından alıntılanması. Buna intibak eden resim elde etmenin hükmüdür. Bu da üç çeşittir:

a- Eğer bu resimleri salah seccadesi veya mescit perdeleri veya mescit reklamları ve ilanları gibi ibadet mekanlarına asmak amacıyla alıntılanmışsanız; bu haram olup caiz değildir. Buna dair delillerden bazıları şunlardır:

İbn-u Abbas'ın şu hadisidir: Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], Kabe'nin içindeki resimler imha edilinceye kadar ona girmeyi reddetmiştir. Dolayısıyla Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in Kabe'nin içerisindeki resimler imha edilmedikçe ona girmeyi reddetmesi ibadet mekanlarına resim asılmasının kesin olarak terk edilmesine dair bir karinedir. Dolayısıyla mescitlerdeki resimlerin haram olduğuna dair bir delil olur:

İmâm Ahmed, İbn-u Abbas'tan şu hadisi tahrir etti:

"Nebi [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], beytin, yani Kabe'nin içerisindeki resimleri görünce girmede ve onların imha edilmesini emretti."

b- Eğer başkası tarafından çizilen resimleri ibadet mekanı dışındaki yerlerde kullanmak amacıyla alıntılanmışsanız; varit olan deliller bunun **caiz** olduğunu beyan etmiştir:

- Mekruh olmakla birlikte resim, evin perdeleri veya kültürel kurumların açıklama araçları gibi ihtiram veya tazim mekanlarında veya giyilen tişört veya elbise üzerinde... veya ibadetle bir ilgisi olmayan okullarda, ofislerde, ilanlarda kullanmak veya odanın girişine asmak veya görüntüyü güzelleştirmek için giymek ve benzeri amaçlarla alıntılanmışsa; bunların hepsi mekruhtur.

- Mubahtır; yer halısı veya üzerinde uyunan ve yatılan "minder" ve sırt yastığı üzerinde olması veya yerde ayaklarla çiğnene resimler ve benzerleri gibi ibadet mekanları ve ihtiram mekanları dışındaki yerlerde kullanmak amacıyla alıntılanmışsa; bunların hepsi mubahtır.

Buna dair delillerden bazıları şunlardır:

- Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'i şöyle derken işittim lafzıyla Muslim'de geçen Ebi Talha'nın şu hadisidir:

"Köpek ve resmin olduğu eve melekler girmez." Muslim'in rivayet ettiği rivayette ise şöyle denilmiştir: *"Çizgili elbise müstesna."* Bu, çizgili elbisenin istisna edildiğine delalet etmektedir. Mefhumu ise; çizgili elbise olan, yani çizgili resmin olduğu eve melekler girer.

Bu da düz yassı resim, yani "çizgili elbise" caiz demektir. Çünkü melekler, içerisinde düz resmin olduğu eve girer. Ancak bu caizliğin türünü açıklayan başka hadisler de varit olmuştur:

- Aişe [Radyallahu Anhâ]'nın hadisidir ki el-Buhari, onun şöyle dediğini tahrir etti:

"Nebi [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], yanıma girdi ve evde üzerinde resmin olduğu bir örtü vardı. Bunun üzerine yüzünün rengi attı sonra da perdeyi aldı ve yırttı." El-Kırâm, bir tür elbisedir ve evin kapısına perde olarak asılır. Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in yüzünün renginin atması ve örtüyü yırtması, üzerinde resim olduğunda örtünün kapıya asılmasının terkinin talep edilmesine benzemektedir. Bu, içerisinde "çizgili elbise" resminin olduğu eve meleklerin girmesinin caizliğine ilhak edildiğinde terkin talep edilmesinin kesin olmadığına, yani mekruh olduğuna delalet etmektedir. Çünkü bu resmin mekanı, kapıya asılmış örtü içerisindeki. Bu ise ihtiram/saygı mekanıdır. O halde resmin ihtiram/saygı mekanına konulması mekruhtur.

- Ahmed'in Cibril [Aleyhi's Selam]'ın Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'e olan kavlinden tahrir ettiği Ebi Hurayra'nın řu hadisidir: *"Örtünün parçalamasını ve ondan iki yer minderi yapılmasını emret."* Cibril, Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'e örtünün ihtiram mekanından kaldırılmasını ve iki yer minderi yapılmasını emretti. Bu da başkalarının çizdiği resimleri ihtiram mekanı dışındaki yerlerde kullanmanın mubah olması demektir.

Şu İki Soruya Gelince:

- * İnsan veya hayvan sembolleri çizmek; ("yaya geçidi" veya "yangın merdiveni" veya "köpeklerle gezinti yasaktır" gibi yol levhaları)
- * İnsan veya hayvan vücudu parçaları çizmek; (tokalaşma görüntüsü veya işaret parmağı veya at başı... saç gibi)

Bu İki Sorunun Cevabı Şöyledir:

Çizilen semboller, ruhu olan bir resme delalet ediyorsa bu, haramdır. Çünkü hadisler haram olanı, ruhu olanın haram kılınması şeklinde vasfetmiştir. Bu vasıf, tam veya yarı resme veya el veya benzerleri gibi vücudun belirgin parçalarıyla bitişik başa intibak eder.

Semboller, sadece el resmi veya bir şeye işaret eden parmak resmi veya tokalaşan iki el resmi veya benzerleri gibi ruh sahibi bir resme delalet etmiyorsa haramlılık buna intibak etmez.

Vücudun belirgin parçalarıyla bitişik olmaksızın sadece baş resmine gelince; bu hususta fıkhi ihtilaf vardır. Bana göre racih olan; vücudun herhangi bir parçası ile bitişik olmaksızın sadece başın haram olmamasıdır. Çünkü Cibril [Aleyhi's Selam'ın] Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'e heykellerin başı koparıldığında artık haram sayılmayacağını söylediği Ebi Hurayra'nın hadisi gibi ağaç şeklinde kalması için heykellerin başını koparmayı caiz kılan hadisler vardır..:

"Evin kapısındaki heykelin başının koparılmasını emret ki ağaç şekline dönüşsün." ... " ... Heykelin başının koparılmasını ve ağaç şekline dönüştürülmesini emret..." [Ahmed tahrir etti] Bu hadisin manası; sadece başın, sadece heykelin geri kalanının, yani bunlardan her birinin haram olmaması demektir. Şöyle denilmez: Haram olmayan şey, başı koparılmış heykelin cismidir. Fakat (gövdeden) ayrılmış baş haramdır. Çünkü Cibril, Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'e heykelin başının koparılmasını emretmesi bu koparmanın caiz olması dolayısıyla buna terettüp eden şeylerin de caiz olması demektir.

Bilinmelidir ki Hanbeliler ve Malikiler, sadece başı caiz görmektedirler. Şafililer ise bu hususta ihtilaf etmişlerdir... Zira onların fakihlerinin ekseriyeti sadece başı haram görürlerken diğerleri bunu caiz görmekteler.

Şu Son İki Soruya Gelince:

- * Gerçeğe benzemeyen insan ve hayvan resmi çizmek; (karikatür gibi)
- * Aslen gerçekte var olmayan hayali masal karakterleri çizmek

Bu iki sorunu cevabı: Bu resimler, gerçeğe benzemese dahi ruh sahibi bir varlığa delalet ettiği müddetçe haramdır. Çünkü nasslar buna intibak etmektedir. Zira Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], Muslim'in tahrir ettiği hadiste Aişe [Radyallahu Anhâ]'ya üzerinde kanatları olan at resminin olduğu kapıdaki örtüyü yırtmasını emretmiştir. Tabii ki gerçekte kanatları olan at diye bir şey yoktur.

Muslim, Aişe [Radyallahu Anhâ]'dan şöyle dediğini tahrir etti:

"Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], seferden döndü ve ben de kapının önüne üzerinde kanatları olan at resminin olduğu bir dürnük sermiştım. Bunun üzerine onu yırtmamı emretti." Dürnük: Bir tür örtüdür.

Soruların başında söylediğimi tekrar ediyorum: Haram olan resimler çocuklar için geçerli değildir. Çocuklar için karikatür resimleri veya hayali resimler veya onları eğlendirmek ve teselli etmek veya onları eğitmek amaçlı resimler gibi çocuklar için olursa; bunların hepsi bu hususta varit olan delillerden dolayı caizdir. Bu delillerden bazıları şunlardır:

Ebu Davud, Aişe [RadyAllahu Anhâ]'den şöyle dediğini tahrir etti:

...

"Resulullah [SallAllahu Aleyhi ve Sellem], Tebuk veya Hayber gazvesinden döndü. Sehvesinde bir örtü vardı. Derken bir rüzgar esti ve örtünün Aişe'nin oyuncak kız (bebekleri) üzerindeki tarafı açıldı. Bunun üzerine Resulullah dedi ki: **"Bu nedir yâ Aişe?"** Dedi ki: "(Oyuncak) kız bebeklerim..."

El-Buhari'nin şöyle dediğini tahrir ettiği Aişe [RadyAllahu Anhâ]'nın şu hadisidir:

...

"Nebi [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in yanında (oyuncak) kız (bebeklerle) oynuyordum..." Yani kız şeklinde (oyuncaklarla) oynuyordum demektir.

El-Buhari'nin tahrir ettiği Rabia Bintu el-Ensâri'nin şu hadisidir: – ...

"Onlara yünden oyuncak yapardık-

Muslim'in rivayetinde ürettirdik-. Onlardan biri ağladığında iftar oluncaya kadar bu oyuncuğu ona verirdik." Yani iftar vaktine kadar onları oyuncakla oyalardık demektir.

Bu hadislerin hepsi, ruhu olan heykel şeklinde olsa dahi çocuk oyuncaklarını caiz kılmaktadır. Böylece her ne şekilde olursa olsun düz resim şeklinde olduğunda çocuk oyuncaklarının caiz olması evla babındandır.

H. 12 Şevval 1431

M. 21 Eylül 2010